

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 437

**Finanse na rzecz
zrównoważonego rozwoju.
Gospodarka – etyka – środowisko**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Jadwiga Marcinek
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Magorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach:
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-592-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Jacek Adamek: Ubóstwo w perspektywie islamu – wybrane zagadnienia / Poverty in the perspective of Islam – selected problems.....	11
Agnieszka Alińska: Shadow banking jako element zrównoważonego rozwoju systemu finansowego / Shadow banking as an element of sustainable development financial system.....	22
Kamil Borowski: Finansowanie ochrony środowiska w Polsce przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej / Financing of environmental protection in Poland by the National Fund for Environmental Protection and Water Management.....	32
Grażyna Borys: Opłata eksploatacyjna jako kategoria finansowa / Service charge as a financial category.....	42
Krystyna Brzozowska: Multilateralne instytucje finansowe w Europie wobec wymagań zrównoważonego rozwoju / Multilateral financial institutions in Europe towards sustainable development requirements.....	51
Dorota Burzyńska: Inicjatywy klastrowe elementem zielonej gospodarki / Cluster initiatives as an element of green economy.....	63
Michał Buszko, Dorota Krupa: Fundusze sekurytyzacyjne a zrównoważony rozwój rynku finansowego w Polsce / Securitisation funds and sustainable development of financial market in Poland.....	75
Michał Buszko, Dorota Krupa, Damian Walczak: Rynek finansowy wobec starzejącego się społeczeństwa / Financial market towards an ageing society.....	87
Zuzanna Czekaj: Opłata za emisję spalin jako źródło finansowania ochrony środowiska / Fee for issue of exhaust as a source of financing of environmental protection.....	96
Ewa Dziawgo: Zastosowanie opcji forward start w ocenie strategicznych przedsięwzięć proekologicznych / Applying forward start options in the assessment of strategic pro-ecological projects.....	106
Leszek Dziawgo: Ekologiczne fundusze inwestycyjne banków szwajcarskich / Ecological investment funds of Swiss banks.....	115
Leszek Dziawgo, Danuta Dziawgo: Bankowość alternatywna. Społeczna ewolucja biznesu finansowego – wybrane aspekty ekologiczne / Alternative banking. Social evolution of financial business – selected ecological aspects.....	124

Joanna Fila: Zielone mikrofinanse jako element zrównoważonego rozwoju / The green microfinance as an element of the sustainable development.....	132
Magdalena Frasyniuk-Pietrzyk, Magdalena Walczak-Gańko: Świadomość potrzeby planowania emerytalnego / Awareness of the necessity of retirement planning.....	143
Juliusz Giżyński: Europejska Rada Budżetowa jako organ uzupełniający narodowe rady fiskalne w krajach strefy euro / The European Fiscal Board as a body complementing national fiscal councils in the euro area countries.	156
Agata Ibron: Systemy wsparcia odnawialnych źródeł energii w Polsce / The support systems for renewable energy sources in Poland.....	167
Bogna Janik: Dochód–ryzyko w inwestycjach społecznie odpowiedzialnych na podstawie portfeli pasywnych spółek z krajów Europy Środkowo-Wschodniej / Income-risk in value-based investing in Central and Eastern European countries (CEECs) – based on the companies reflected in socially responsible indices	177
Klaudia Jarno: Zaangażowanie Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju w <i>carbon finance</i> w świetle tworzonych przez niego funduszy węglowych i mechanizmów finansowych / Involvement of the International Bank for Reconstruction and Development in carbon finance in the light of its carbon funds and financial mechanisms.....	187
Dariusz Klimek: Fundusz Muncypalny jako instrument finansowania zrównoważonego rozwoju lokalnego / Municipal Fund as the instrument the sustainable local development financing	199
Magdalena Kogut-Jaworska: Pomoc <i>de minimis</i> i jej szczególna rola w systemie pomocy publicznej w Polsce / <i>De minimis</i> aid and its particular role in the system of state aid in Poland	208
Jan Koleśnik: Współczesny bank centralny jako organizacja społecznie odpowiedzialna / Contemporary central bank as a socially responsible organization	222
Dorota Korenik: Spór o odpowiedzialność zewnętrzną współczesnego banku / The dispute on external responsibility of a contemporary bank.....	230
Jolanta Korkosz-Gębska: Rola innowacji ekologicznych w budowaniu przewagi konkurencyjnej województwa świętokrzyskiego / The impact of environmental innovations in a formation of the competitive advantage of the Świętokrzyskie Voivodeship.....	244
Katarzyna Kowalska: Kontrowersje wokół CSR w handlu detalicznym branży FMCG / Controversy over CSR in FMCG retail trade industry.....	252
Danuta Król: Istota zarządzania długiem samorządowym w procesie zrównoważonego rozwoju lokalnego / Essence of local government debt management	261
Dorota Krupa: Wspieranie inwestowania długoterminowego z wykorzystaniem funduszy inwestycyjnych na poziomie UE / Supporting long-term investments with the use of investment funds at the EU level	270

Iwona Lubimow-Burzyńska: Znaczenie edukacji dla wzrostu gospodarczego – przegląd badań / Importance of education for economic growth – a review of research	280
Piotr P. Malecki: Europejski model sprawozdawczości statystycznej w zakresie wydatków na ochronę środowiska i jego zastosowanie w Polsce / European statistical reporting model for environmental protection expenditure and its use in Poland	288
Katarzyna Mamcarz: Dźwignia ceny złota / Gold price leverage.....	299
Teresa Mikulska, Grażyna Michalczuk: Komunikacja w obszarze działań przy wykorzystaniu modelu LBG / Communication within the area of socially responsible activities using the LBG model	309
Katarzyna Olejniczak: Innowacyjne podejście do CSR – ujęcie Vissera / Innovative approach to the CSR – Visser approach	320
Jarosław Pawłowski: Ecorating hoteli odpowiedzią na wymagania konsumentów / Eco-rating of hotels as a response to customers' requirements ..	328
Dariusz Piotrowski: Potencjał wykorzystania sukuk w zakresie zarządzania długiem Skarbu Państwa / The potential for using sukuk in the scope of managing state treasury debt	338
Piotr Podsiadło: Finansowanie pomocy publicznej na ochronę środowiska w Unii Europejskiej – zagadnienia interpretacyjne / Granting of state aid for environmental protection in the European Union – the interpretation problems	348
Tomasz Potocki: Poziom wiedzy finansowej wśród mieszkańców terenów peryferyjnych, zagrożonych ubóstwem / The level of financial literacy among population of rural regions threatened by poverty.....	360
Wiesława Przybylska-Kapuścińska, Magdalena Szyszko: Zrównoważona polityka pieniężna? Ewolucja celów banku centralnego wobec współczesnych wyzwań / Balanced monetary policy? Modern challenges as the central bank's goals	373
Dominik Sadlakowski: Państwowe fundusze majątkowe jako element międzynarodowej strategii gospodarczej na przykładzie Chin / Sovereign Wealth Funds as part of international economic strategy on the example of China.....	383
Beata Sadowska: Strategia Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe a zrównoważony rozwój / Strategy of National Forests Holding vs. sustainable development	393
Małgorzata Solarz: Altruizm a odporność finansowa gospodarstw domowych / Altruism vs. financial resilience of households.....	402
Michał Soliwoda: Zmiany klimatu jako wyzwanie dla zarządzania ryzykiem w polskim rolnictwie / Climate change as a challenge for risk management in Polish agriculture.....	411

Joanna Stawska: Zadłużenie sektora <i>general government</i> a wzrost gospodarczy w kontekście zrównoważonych finansów publicznych / General government sector debt and economic growth in the context of sustainable public finances	426
Dawid Szutowski, Piotr Ratajczak: Emisja komunikatów o działaniach w zakresie społecznej odpowiedzialności a wartość dla akcjonariuszy / The relation between corporate social responsibility activities' announcements and shareholder value.....	436
Paulina Szyja: Kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej na poziomie samorządu terytorialnego / Transition to a low carbon economy at the level of local government	447
Magdalena Ślebocka: Rola i znaczenie PPP w finansowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych / Role and importance of PPP in revitalization projects financing	464
Jerzy Węclawski: Determinanty kształtowania bankowości relacyjnej w odniesieniu do średnich przedsiębiorstw w Polsce / Determinants of relationship banking creation in relation to medium-sized enterprises in Poland ..	473
Stanisław Wieteska: Pozostałości pestycydów w płodach rolnych w Polsce w świetle założeń zrównoważonego rozwoju rolnictwa / Pesticide residues in agricultural crops in Poland in the light of the principles of sustainable development of agriculture	482
Aneta Wszelaki: Znaczenie prawnych zabezpieczeń kredytów w tworzeniu rezerw celowych w bankach / Importance of legal collateral credits in the creation of specific provisions in banks	494
Justyna Zabawa: Rozwój i finansowanie odnawialnych źródeł energii. Przypadek gospodarki Niemiec / Development and financing of renewable energy sources. The case of German economy	503
Agnieszka Żołądkiewicz: Ocena poziomu zrównoważonego rozwoju gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego / Assessment of level of sustainable development of municipalities of the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship	513

Wstęp

Zadaniem nauki jest poszukiwanie racjonalnych rozwiązań dla cywilizacyjnych wyzwań współczesnego świata. Jednym z takich kluczowych wyzwań jest także rozwój zrównoważony. Idea zrównoważonego rozwoju jest niezwykle obiecująca, ale z całą pewnością wymaga ogromnego zaangażowania ekonomistów. Nauki ekonomiczne, a w tym dyscyplina nauki „finanse”, podejmują to wyzwanie. Wiele badań, spotkań, konferencji i publikacji służy naukowej analizie oraz praktycznej implementacji zasad zrównoważonego rozwoju we współczesnej gospodarce w zakresie finansów i rachunkowości.

Proces naukowego opracowywania problemu trwa, a społeczna ewolucja biznesu dostarcza ambitnych tematów badawczych. Po latach pracy możemy wskazać zarówno na konkretne sukcesy, jak też i na wiele wątpliwości w zakresie koncepcji zrównoważonych finansów. Materialnym dowodem naukowego wkładu w poszerzanie wiedzy są publikacje. Znaczna część aktualnego dorobku naukowej dyscypliny „finanse” dotycząca zrównoważonego rozwoju jest już od lat regularnie prezentowana w Pracach Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Kontynuujemy ten cykl opracowań.

W niniejszym tomie zebraliśmy wyselekcjonowane artykuły autorów z wielu uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Ich tematyka skoncentrowana jest na zagadnieniach finansów i zrównoważonego rozwoju. Przedstawiono w nich doskonale rozważania teoretyczne oraz konkretne przykłady z praktyki gospodarczej. Każdy artykuł stanowi inspirujący materiał naukowy.

Szczególne podziękowania należą się nie tylko Autorom, ale także Recenzentom, którzy podjęli trud oceny nadesłanych materiałów. Jako redaktorzy tomu wraz z Autorami i Recenzentami mamy nadzieję, że poprzez publikację naszego wspólnego dzieła wnosimy istotny wkład w naukowe opracowanie problematyki finansowania zrównoważonego rozwoju.

Leszek Dziawgo, Leszek Patrzalek

Agnieszka Żołądkiewicz

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
e-mail: a_zoladkiewicz@umk.pl

OCENA POZIOMU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMIN MIEJSKICH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

ASSESSMENT OF LEVEL OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF MUNICIPALITIES OF THE WARMIŃSKO-MAZURSKIE VOIVODESHIP

DOI: 10.15611/pn.2016.437.49

JEL Classification: Q01

Streszczenie: Koncepcja zrównoważonego rozwoju odgrywa współcześnie istotną rolę w kreowaniu wzajemnych relacji zachodzących pomiędzy społeczeństwem, gospodarką i środowiskiem. Celem pracy jest ocena poziomu zrównoważonego rozwoju gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego. Ocena zostanie dokonana za pomocą 8 zmiennych odnoszących się do obszaru gospodarczego. Ramy czasowe opracowania obejmują okres dziesięcioletni (2005-2014). Na podstawie przeprowadzonej analizy danych można wnioskować, że poziom zrównoważonego rozwoju wśród gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego charakteryzuje się dużą zmiennością.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, gminy miejskie, wskaźniki obszaru gospodarczego.

Summary: The concept of sustainable development today plays a vital role in creating a relationship between society, economy and environment. The aim of the study is to assess the level of sustainability of municipalities of the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship. The evaluation will be made based on 8 variables relating to the economic area. The time frame includes the development of a ten-year period (2005-2014). Based on the analysis of data it can be concluded that the level of sustainable development among municipalities of the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship is characterized by high volatility.

Keywords: sustainable development, municipalities, indicators of economic area.

1. Wstęp

Koncepcja zrównoważonego rozwoju odgrywa współcześnie istotną rolę w kreowaniu wzajemnych relacji zachodzących pomiędzy społeczeństwem, gospodarką

i środowiskiem. W Polsce idea zrównoważonego rozwoju została przyjęta za zasadę konstytucyjną. Na podstawie art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. stwierdza się bowiem, że: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju” [Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej 1997]. Zasada zrównoważonego rozwoju wskazuje więc podstawowe cele i zadania państwa, których realizacja należy do wszystkich władz publicznych Rzeczypospolitej Polskiej, w tym organów samorządu terytorialnego.

Celem pracy jest ocena poziomu zrównoważonego rozwoju gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego. Ocena zostanie dokonana za pomocą 8 zmiennych odnoszących się do obszaru gospodarczego. Ramy czasowe opracowania obejmują okres dziesięcioletni (2005-2014). W zbiorze przyjętych do badań zmiennych, wyliczonych na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, znalazły się: wydatki majątkowe inwestycyjne oraz wydatki na transport i łączność *per capita*, udział tych wydatków w wydatkach budżetowych, odsetek dochodów własnych w budżecie, liczba pracujących i bezrobotnych na 1000 mieszkańców, liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.

2. Podstawy pojęcia zrównoważonego rozwoju

Termin zrównoważony rozwój stosowany w nauce wywodzi się z leśnictwa. Po raz pierwszy wykorzystany został przez żyjącego na przełomie XVII i XVIII w. Hansa Carla von Carlowitza w jego pracy z 1713 r. *Sylvicultura oeconomica, oder hauß wirthliche Nachricht Und Naturmäßige Anweisung zur wilden Baum-Zucht*. Pojęciem tym scharakteryzował taki rodzaj gospodarki leśnej, w której pozyskuje się tyle drzew, ile może ponownie wyrosnąć, co w konsekwencji umożliwia odtwarzalność zasobów leśnych. Dany paradygmat rozwoju leśnictwa w XIX w. propagowany był przez wszystkie niemieckie wyższe szkoły leśnicze, w rezultacie czego rozprószył się też w innych państwach europejskich, takich jak: Włochy, Francja, Anglia [Bukowski 2009].

Na arenie międzynarodowej pojęcie zrównoważonego rozwoju zostało wprowadzone w latach 80. przez delegację niemiecką i przetłumaczone na angielski jako *sustainable development*. Rozwinięcie koncepcji zrównoważonego rozwoju nastąpiło w ramach prac prowadzonych przez powołaną przez ONZ w roku 1983 Światową Komisję do spraw Środowiska i Rozwoju, zwaną od nazwiska jej przewodniczącej Komisją Brundtland [Rogall 2010].

Komisja Brundtland przyczyniła się do zwołania w 1992 r. w Rio de Janeiro drugiego Szczytu Ziemi, który uznany został za najważniejsze wydarzenie w ramach wdrażania idei zrównoważonego rozwoju. Na Konferencji uchwalono dokument Agenda 21 jako program działań, jakie należy podejmować w perspekty-

wie XXI wieku w zakresie środowiska i rozwoju. Program ten zwraca szczególną uwagę na potrzebę ochrony zasobów naturalnych i racjonalnego gospodarowania nimi w celu zagwarantowania trwałego i zrównoważonego rozwoju. Inne dokumenty Konferencji to: Deklaracja z Rio w sprawie Środowiska i Rozwoju zawierająca 27 zasad i będąca rodzajem kodeksu postępowania człowieka wobec środowiska naturalnego, Ramowa Konwencja w sprawie Zmian Klimatu, Konwencja o Bioróżnorodności i Deklaracja o Lasach [*Wskaźniki zrównoważonego rozwoju* 2011].

Koncepcja zrównoważonego rozwoju stanowi przedmiot zainteresowania wielu nauk, w których podejmowana jest próba zdefiniowania danego terminu i wyjaśnienia koncepcji. Ze względu na fakt, że jest to zagadnienie, które budzi szereg wątpliwości i rodzi wiele problemów, istnieje kilkadziesiąt, jeśli nie kilkaset, definicji tego pojęcia [Bukowski 2009]. Na wspomnianej Konferencji w Rio de Janeiro określono zrównoważony rozwój jako: „strategię przekształceń ekologicznych, społecznych, techniczno-technologicznych i organizacyjnych, których celem jest osiągnięcie racjonalnego i trwałego poziomu dobrobytu społecznego, umożliwiającego przekazanie go następnym pokoleniom bez obawy zagrożenia destrukcją zasobów przyrody i ekosystemów” [Dokumenty końcowe Konferencji].

Z. Sadowski przyjmuje definicję, w której zrównoważony rozwój stanowi ideę „zapewnienia świata spokojnych form gospodarowania, które pozwalałyby na wstrzymanie procesów narastania zagrożeń podważających perspektywy rozwoju i nadawałyby procesom rozwoju gospodarczego i społecznego cechę trwałości, zapewniając rzeczywistą poprawę jakości życia ludzi na całym świecie” [Sadowski 1998]. T. Borys z kolei definiuje zrównoważony rozwój jako „proces zmian społecznych, gospodarczych i środowiskowych, który jest oceniany pozytywnie z punktu widzenia zasad co najmniej antropocentrycznego systemu wartości” [Borys 2003].

Odnosząc się do prawa polskiego, warto wspomnieć o definicji, która zawarta jest w ustawie Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z art. 3 punkt 50 ustawy, przez pojęcie zrównoważonego rozwoju rozumie się taki „rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń” [Ustawa z 27 kwietnia 2001].

W przytoczonych definicjach można zauważyć, że występują pewne elementy stałe, które świadczą o tym, że istotą koncepcji zrównoważonego rozwoju jest pogodzenie racji ekonomicznych, społecznych i ekologicznych, a w konsekwencji osiągnięcie trzech zasadniczych celów:

1. ekonomicznych – zaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych obywateli przy wykorzystaniu technologii nie niszczących środowiska;
2. społecznych i humanitarnych – zabezpieczenie minimum socjalnego (ograniczenie ubóstwa), ochrona zdrowia, rozwój sfery duchowej człowieka (np. kultura), bezpieczeństwo i edukacja, rekreacja i sport;

3. ekologicznych (środowiskowych) – powstrzymywanie degradacji środowiska, a nawet jego odnowienie oraz eliminacja potencjalnych i faktycznych zagrożeń [Wilkowska-Kołąkowska 2014].

3. Wskaźniki zrównoważonego rozwoju

Pierwszym istotnym wskaźnikiem, oceniającym poziom zrównoważonego rozwoju gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego, są wydatki na projekty rozwojowe z podziałem na wydatki majątkowe inwestycyjne oraz na transport i łączność. Dane wydatki przyczyniają się zarówno do poprawy warunków życia mieszkańców, poprawy dostępności transportowej, jak i dostępności do infrastruktury społecznej. Intensywność działań rozwojowych świadczy także o otwartości samorządów na inicjatywy rozwojowe oraz o umiejętności podejmowania ryzyka [Sobczak, Staniszewski 2015].

Tabela 1. Wydatki majątkowe inwestycyjne *per capita* (w zł)

Gmina	Rok									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Braniewo	5	278	151	270	394	1262	414	91	27	149
Działdowo	131	360	281	715	856	616	553	337	391	343
Iława	695	739	355	473	713	1503	774	518	156	333
Lubawa	916	610	316	341	563	1006	829	231	320	1300
Nowe Miasto Lubawskie	277	200	550	435	262	535	112	289	451	768
Ostróda	145	304	460	534	448	654	1535	550	135	270
Elbląg	508	1020	589	569	667	1163	694	845	1093	654
Elk	196	277	410	378	794	621	892	620	245	394
Giżycko	434	292	361	542	574	1567	471	132	172	263
Bartoszyce	184	434	269	601	794	917	459	361	206	213
Górowo Iławeckie	160	390	372	272	110	1802	461	361	668	2437
Kętrzyn	198	355	312	1131	412	437	524	253	209	798
Lidzbark Warmiński	127	114	218	683	1115	1337	1027	1006	1219	910
Mragowo	598	259	649	617	645	674	1033	1153	395	166
Szczytno	282	400	213	363	573	497	498	296	221	215
Olsztyn	370	518	542	587	924	1153	1219	782	852	1026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS (BDL).

Najwyższym poziomem wydatków majątkowych inwestycyjnych *per capita* (tab. 1) w 2014 r. wykazały się dwie gminy: Lubawa i Górowo Iławeckie. W obu nastąpił znaczny wzrost wydatków, odnosząc się do roku 2013: w gminie Lubawa

z 320 zł *per capita* do 1300 zł *per capita*, a w gminie Górowo Iławeckie z 668 zł *per capita* do 2437 zł *per capita*. Znaczny wzrost wydatków majątkowych inwestycyjnych wynika głównie z pozyskania funduszy unijnych. W takich gminach, jak Braniewo, Iława, Ostróda, Giżycko po dynamicznym wzroście wydatków nastąpił radykalny spadek (Braniewo – wzrost z 394 zł w 2009 r. do 1262 zł w 2010 r. i spadek do 414 zł w 2011 r.; Iława – wzrost z 713 zł w 2009 r. do 1503 zł w 2010 r. i spadek do 774 zł w 2011 r.; Ostróda – wzrost z 654 zł w 2010 r. do 1535 zł w 2011 r. i spadek do 550 zł w 2012 r.; Giżycko – wzrost z 574 zł w 2009 r. do 1567 zł w 2010 r. i spadek do 471 zł w 2011 r.). Zmiany świadczą o braku ciągłości działań rozwojowych prowadzonych przez gminy i widoczne są w wielu innych gminach miejskich województwa warmińsko-mazurskiego.

W przypadku wydatków na transport i łączność *per capita* (tab. 2) najwyższym poziomem w 2014 r. wykazała się gmina Olsztyn. W analizowanym okresie widoczna jest również znaczna zmienność w poziomie wydatków na transport i łączność w takich gminach, jak: Iława, Lubawa, Elbląg, Lidzbark Warmiński, Olsztyn,

Tabela 2. Wydatki na transport i łączność *per capita* (w zł)

Gmina	Rok									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Braniewo	29	71	73	87	146	26	53	82	36	91
Działdowo	84	127	140	211	414	500	253	210	165	185
Iława	648	513	159	233	469	973	272	103	126	200
Lubawa	46	55	81	273	452	939	441	207	198	574
Nowe Miasto Lubawskie	122	124	63	126	208	197	60	134	263	444
Ostróda	85	129	211	202	203	154	195	179	137	159
Elbląg	374	749	526	410	374	477	436	703	928	497
Ełk	108	247	238	250	460	368	377	346	192	234
Giżycko	190	210	89	200	308	230	66	59	28	74
Bartoszyce	73	154	184	147	413	494	108	195	228	166
Górowo Iławeckie	38	73	123	65	65	109	33	38	144	25
Kętrzyn	165	288	151	234	167	154	193	150	149	350
Lidzbark Warmiński	57	49	48	167	128	618	766	228	291	406
Mragowo	96	132	117	203	344	321	381	53	65	150
Szczytno	76	192	107	187	447	363	202	128	118	157
Olsztyn	326	393	383	348	236	621	786	752	804	1215

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS (BDL).

co w konsekwencji może mieć negatywny wpływ na kształtowanie konkretyzacji inwestycyjnej i migracyjnej, przy których dostępność transportowa i informacyjna mają fundamentalne znaczenie.

Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach budżetowych (tab. 3), jako dopełnienie wskaźnika wydatki majątkowe inwestycyjne *per capita*, wyjaśnia możliwości samorządów w stosunku do działań rozwojowych nakierowanych na realizację projektów z zakresu infrastruktury technicznej i społecznej [Sobczak, Staniszewski 2014]. Najwyższą otwartością na działania rozwojowe w 2014 r. wykazywała się gmina Górowo Iławeckie (39%), a najniższą gmina Braniewo (6%). Na szczególne podkreślenie zasługują gminy Iława (2010 r. udział 41%), Ostróda (2011 r. udział 41%), Giżycko (2010 r. udział 43%) i Kętrzyn (2008 r. udział 40%). W analizowanym okresie widoczne są również zarówno znaczne wzrosty, jak i spadki udziałów danych wydatków w wydatkach budżetowych.

Tabela 3. Udział wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach budżetowych (w %)

Gmina	Rok									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Braniewo	0	14	8	12	16	37	15	4	1	6
Działdowo	8	19	15	30	32	24	21	13	15	13
Iława	30	29	15	19	25	41	25	17	6	12
Lubawa	39	27	15	15	22	31	26	8	11	32
Nowe Miasto Lubawskie	14	9	21	15	9	17	4	9	14	21
Ostróda	9	16	21	22	18	24	41	19	5	10
Elbląg	19	31	19	18	19	27	17	19	23	14
Ełk	12	15	19	17	29	23	29	21	9	14
Giżycko	23	15	17	23	22	43	18	5	7	10
Bartoszyce	11	21	13	24	28	29	16	13	8	8
Górowo Iławeckie	7	12	11	8	3	35	12	10	16	39
Kętrzyn	12	19	16	40	18	19	22	11	9	25
Lidzbark Warmiński	8	7	12	26	34	37	31	29	33	24
Mragowo	28	14	27	24	24	24	31	33	13	6
Szczytno	16	20	11	15	21	18	18	11	8	7
Olsztyn	14	18	17	17	23	26	26	17	17	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS (BDL).

Udział wydatków na transport i łączność w wydatkach budżetowych (tab. 4) gmin w analizowanym okresie jest na stosunkowo niskim poziomie, co wskazuje

na niedoceniając znaczenia dostępności transportowej i informacyjnej w kształtowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego. Najniższym udziałem w całym okresie charakteryzowały się przede wszystkim gminy Górowo Iławieckie i Braniewo. Na uwagę zasługują gminy Iława i Lubawa, które wykazały się najwyższym udziałem w określonym roku (Iława – rok 2005 udział 28% i rok 2010 udział 26%; Lubawa rok 2010 udział 29%).

Tabela 4. Udział wydatków na transport i łączność w wydatkach budżetowych (w %)

Gmina	Rok									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Braniewo	2	4	4	4	6	1	2	3	1	3
Działdowo	5	7	7	9	15	20	10	8	6	7
Iława	28	20	7	9	16	26	9	3	5	7
Lubawa	2	2	4	12	17	29	14	8	7	14
Nowe Miasto Lubawskie	6	6	2	4	8	6	2	4	8	12
Ostróda	6	7	10	8	8	6	5	6	5	6
Elbląg	14	23	17	13	11	11	11	16	19	11
Ełk	7	14	11	11	17	14	12	12	7	8
Giżycko	10	11	4	8	12	6	2	2	1	3
Bartoszyce	4	7	9	6	14	15	4	7	8	6
Górowo Iławieckie	2	2	4	2	2	2	1	1	3	0
Kętrzyn	10	15	8	8	7	7	8	7	6	11
Lidzbark Warmiński	4	3	3	6	4	17	23	7	8	11
Mrągowo	4	7	5	8	13	11	11	2	2	5
Szczytno	4	10	5	8	17	13	7	5	4	5
Olsztyn	13	14	12	10	6	14	17	16	16	23

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS (BDL).

Poziom samodzielności finansowej samorządu zależy od udziału dochodów własnych w dochodach budżetu ogółem [Staniszewski 2013]. W analizowanym okresie udział danych wydatków (tab. 5) gmin kształtuje się w przedziale od 40% do powyżej 60%, z wyjątkiem gminy Górowo Iławieckie, gdzie najwyższa wartość została osiągnięta w 2009 r. – 37%, a najniższa w 2014 r. – 24%.

Liczbę osób pracujących na 1000 mieszkańców (tab. 6) można traktować jako jeden z ważniejszych wskaźników zrównoważonego rozwoju, będący rezultatem poniesionych wydatków na projekty rozwojowe [Sobczak, Staniszewski 2014]. Najwyższą liczbą osób pracujących na 1000 mieszkańców charakteryzuje się gminy

Tabela 5. Udział dochodów własnych w dochodach budżetowych

Gmina	Rok									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Braniewo	46	40	46	46	45	35	42	40	46	47
Działdowo	50	49	54	57	53	49	48	53	49	52
Ława	54	56	64	64	56	43	57	54	57	56
Lubawa	46	50	53	57	60	60	63	59	59	67
Nowe Miasto Lubawskie	45	46	42	47	47	42	46	44	43	46
Ostróda	50	52	51	51	48	55	64	60	53	51
Elbląg	49	49	49	56	49	44	45	44	44	49
Elk	51	50	51	56	53	54	56	60	55	57
Giżycko	52	53	57	57	56	49	50	55	55	54
Bartoszyce	48	44	47	49	45	52	50	49	48	47
Górowo Ławeckie	28	31	31	36	37	27	25	30	28	24
Kętrzyn	56	55	56	64	50	55	49	52	51	50
Lidzbark Warmiński	52	53	55	59	62	63	64	59	60	61
Mragowo	51	58	53	60	57	57	48	46	52	58
Szczytno	47	46	50	52	48	47	44	47	48	51
Olsztyn	57	59	62	61	58	55	49	53	54	54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS (BDL).

Tabela 6. Liczba pracujących na 1000 mieszkańców*

Gmina	Rok									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Braniewo	179	195	180	176	182	182	175	176	185	
Działdowo	279	295	305	296	283	298	291	294	298	
Ława	312	297	301	296	278	278	272	264	270	
Lubawa	462	501	578	475	484	489	473	493	506	
Nowe Miasto Lubawskie	247	239	294	285	266	244	230	240	251	
Ostróda	236	256	261	240	260	256	254	258	257	
Elbląg	231	245	226	224	226	223	226	221	219	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Elk	247	249	255	239	232	231	222	220	229
Giżycko	184	188	218	217	212	211	208	198	191
Bartoszyce	219	219	215	212	211	212	207	219	215
Górowo Iławeckie	172	158	172	188	193	195	185	173	168
Kętrzyn	241	252	242	218	219	223	219	217	212
Lidzbark Warمیński	236	239	240	226	235	237	250	245	249
Mragowo	280	283	267	268	256	258	250	247	252
Szczytno	244	246	256	252	252	245	251	264	247
Olsztyn	345	358	359	341	353	356	348	355	362

* Brak danych dla roku 2005.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS (BDL).

Tabela 7. Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców

Gmina	Rok									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Braniewo	124	116	97	78	90	84	80	83	87	72
Działdowo	94	67	56	64	78	72	67	74	77	67
Iława	80	65	37	34	39	38	43	41	39	28
Lubawa	81	70	46	33	43	41	40	45	36	23
Nowe Miasto Lubawskie	102	87	56	43	68	69	72	76	78	61
Ostróda	90	75	53	46	59	53	57	63	62	49
Elbląg	80	65	46	40	55	61	58	62	64	54
Elk	86	78	62	62	82	78	83	88	83	68
Giżycko	111	100	74	52	65	60	53	59	62	50
Bartoszyce	120	103	86	85	98	83	84	86	86	77
Górowo Iławeckie	175	140	128	112	129	114	112	102	115	100
Kętrzyn	95	81	67	60	76	70	75	76	81	75
Lidzbark Warمیński	117	105	84	67	83	75	71	70	78	66
Mragowo	101	84	72	62	73	71	71	76	72	61
Szczytno	90	78	68	67	79	81	75	82	80	72
Olsztyn	44	32	21	21	35	33	36	42	42	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS (BDL).

Lubawa (prawie 500 osób w każdym roku, a nawet 578 osób w 2008 r.) i Olsztyn (powyżej 300 osób), natomiast najniższym Braniewo i Górowo Iławieckie (poniżej 200 osób).

Wskaźnik bezrobocia jako liczba osób bezrobotnych na 1000 mieszkańców (tab. 7) jest relatywnie najniższy w analizowanym okresie w gminach Lubawa, Iława, Olsztyn. W 2014 r. wskaźnik bezrobocia kształtował się następująco: Lubawa – 23 osoby bezrobotne, Iława – 28 osób, Olsztyn – 34 osoby. Natomiast najwyższym wskaźnikiem bezrobocia cechowały się gminy: Górowo Iławieckie (w 2014 r. 100 osób), Bartoszyce (w 2014 r. 77 osób), Braniewo (w 2014 r. 72 osoby).

Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (tab. 8)) obrazując skłonność do podejmowania działalności gospodarczej i jednocześnie do podejmowania ryzyka z tym związanego, określa ocenę przedsiębiorczej ludności odnośnie do warunków stwarzanych przez samorządy do uruchamiania działalności nastawionej na czerpanie z tego korzyści [Sobczak, Staniszewski 2014]. Najwyższy poziom wskaźnika przedsiębiorczości w 2014 r. został odno-

Tabela 8. Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców

Gmina	Rok									
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Braniewo	88	89	89	90	87	90	88	88	91	92
Działdowo	77	78	82	86	84	85	83	84	85	85
Iława	86	86	87	89	92	95	92	95	95	95
Lubawa	78	79	81	84	84	86	85	85	85	84
Nowe Miasto Lubawskie	81	84	86	88	91	97	91	89	90	92
Ostróda	100	101	102	104	100	100	99	101	102	103
Elbląg	95	95	94	96	98	102	97	99	101	102
Elk	88	89	90	92	91	87	84	85	86	86
Giżycko	121	121	123	123	113	110	108	110	111	112
Bartoszyce	80	81	83	83	88	89	88	89	91	91
Górowo Iławieckie	60	60	81	81	79	83	82	85	87	92
Kętrzyn	87	86	87	89	89	89	88	90	91	93
Lidzbark Warmiński	98	99	103	102	98	98	97	97	99	99
Mragowo	111	110	111	112	113	113	110	111	111	111
Szczytno	92	92	96	96	95	96	94	95	96	96
Olsztyn	120	120	120	121	120	125	124	127	130	131

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS (BDL).

towane w gminach: Olsztyn (131 podmiotów), Giżycko (112 podmiotów), Mrągowo (111 podmiotów). W analizowanym okresie widoczna jest tendencja wzrostowa danego wskaźnika.

4. Zakończenie

Na podstawie przeprowadzonej analizy danych można wnioskować, że poziom zrównoważonego rozwoju wśród gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego charakteryzuje się dużą zmiennością, co widoczne jest przede wszystkim w kształtowaniu się wartości wydatków majątkowych inwestycyjnych *per capita* oraz wydatków na transport i łączność *per capita*. Dana zmienność wskaźników świadczy o braku ciągłości działań rozwojowych podejmowanych przez gminy.

Opierając się na analizowanych wskaźnikach z obszaru gospodarczego, wśród gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego najwyższym poziomem zrównoważonego rozwoju odznaczają się gminy Iława, Lubawa i Olsztyn, natomiast najniższym Braniewo i Górowo Iławieckie.

Literatura

- Borys T., 2003, *Partnerstwo jako zasada zrównoważonego rozwoju*, [w:] Borys T. (red.), *Zarządzanie zrównoważonym rozwojem. Agenda 21 w Polsce – 10 lat po Rio*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok, s. 197.
- Bukowski Z., 2009, *Zrównoważony rozwój w systemie prawa*, TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń, s. 23, 26.
- Dokumenty końcowe Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” – Szczyt Ziemi: Rio de Janeiro, 3-14 czerwca 1992 r., 1993, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U., nr 78, poz. 483 ze zm.
- Rogall H., 2010, *Ekonomia zrównoważonego rozwoju: teoria i praktyka*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań, s. 40.
- Sadowski Z., 1998, *Ekorozwój a wzrost gospodarczy*, [w:] Poskrobko B. (red.), *Sterowaniem ekorozwojem. Tom I. Teoretyczne aspekty ekorozwoju*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, s. 13.
- Sobczak E., Staniszewski M., 2014, *Zrównoważony rozwój wybranych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa, s. 29.
- Sobczak E., Staniszewski M., 2015, *Ocena rozwoju powiatów w ramach województw*, [w:] Smółkowska U. (red.), *Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy jednostek samorządu terytorialnego*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa, s. 56.
- Staniszewski M., 2013, *Ocena zróżnicowania poziomu rozwoju powiatów województwa mazowieckiego*, [w:] Kisilowska H., Sobczak E. (red.), *Zrównoważony rozwój jednostek samorządu lokalnego w świetle globalizacji gospodarczej*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa, s. 63.
- Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, Dz.U. 2008, nr 25, poz. 150 ze zm.
- Wilkowska-Kołąkowska D., 2014, *Rozgraniczenie nieruchomości w świetle realizacji zasady zrównoważonego rozwoju*, [w:] Sobczak E. (red.), *Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy jednostek samorządu terytorialnego*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa, s. 121.
- Wskaźniki zrównoważonego rozwoju Polski*, 2011, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Katowicach, Katowice, s. 5.